

**Ľubomír Čunderlík
Viliam Poništ (eds.)**

15 rokov eura na Slovensku a jeho ďalšie perspektívy

2024

**NÁRODNÁ
BANKA
SLOVENSKA**
EUROSYSTÉM

PRÁVNICKÁ FAKULTA
Univerzita Komenského
v Bratislave

15 rokov eura na Slovensku a jeho ďalšie perspektívy

Ľubomír Čunderlík – Viliam Poništ
(eds.)

2024

PRÁVNICKÁ FAKULTA
Univerzita Komenského
v Bratislave

Vzor citácie (odporúčaný): ČUNDERLÍK, Ľ. - PONIŠT, V. (eds.) 15 rokov eura na Slovensku a jeho ďalšie perspektívy. Bratislava: Národná banka Slovenska, 2024, 177 s. ISBN 978-80-8043-262-1.

Zostavovatelia

prof. JUDr. Ľubomír Čunderlík, PhD., Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Mgr. Viliam Poništ, PhD., Národná banka Slovenska

2024

Prvé vydanie

Recenzenti:

doc. JUDr. Tomáš Sejkora, Ph.D.

prof. JUDr. Mgr. Jana Šimonová, PhD.

Vydavateľ

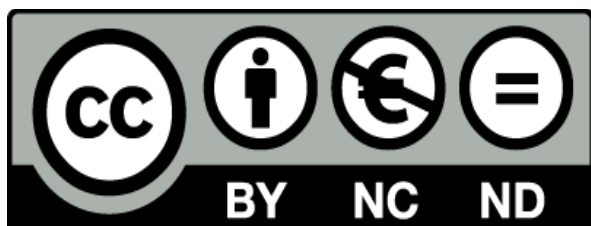
Národná banka Slovenska a Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave
2024.

Publikácia neprešla jazykovou úpravou.

Bez predchádzajúceho súhlasu autorov možno, s uvedením zdroja, použiť iba krátke časti textu, najviac dva odseky.

ISBN (tlačaná verzia) 978-80-8043-262-1

ISBN (e-verzia) 978-80-8043-263-8

Publikácia je šírená pod licenciou Creative Commons 4.0, Attribution-NonCommercial -NoDerivatives. Dielo je možné opakovanne používať za predpokladu uvedenie mena autorov a len na nekomerčné účely, pričom nie je možné z diela ani jeho jednotlivých častí vyhotoviť odvodené dielo formou spracovania alebo iných zmien.

Obsah

<u>Predhovor I</u>	3
<u>Predhovor II</u>	1
<u>Úvod</u>	2
<u>I. časť Hotovosť</u>	4
<u>Zaokrúhľovanie cien v eurách pri platbe v hotovosti</u> Mgr. Dominik Baco, prof. JUDr. Ľubomír Čunderlík, PhD.	5
<u>Povinnosť akceptácie hotovostných platieb v českém a slovenském právním řádu</u> doc. JUDr. Michael Kohajda, Ph.D., Mgr. Miloš Málek.....	20
<u>Zústavnění práva na hotovost v Čechách, na Moravě a ve Slezsku</u> Doc. JUDr. Zdeněk Koudelka Ph.D.	32
<u>Autorsko-právna ochrana výtvarných diel na euro bankovkách</u> JUDr. Silvia Lattová, PhD.	41
<u>Právo na hotovosť z pohľadu slovenského a európskeho práva</u> JUDr. Ing. Martin Winkler, PhD.....	55
<u>II. časť Euro – naša mena</u>	71
<u>Menové právo po zavedení meny euro v Slovenskej republike</u> doc. JUDr. Soňa Kubincová, PhD., JUDr. Tatiana Jamrichová, PhD.	72
<u>Euromena de lege ferenda</u> Mgr. Viliam Poništ, PhD.	84
<u>Spoločná mena euro vo vizibilite európskeho systému finančného dohľadu</u> JUDr. Michal Úradník, PhD.	103
<u>III. časť Inovácie</u>	113
<u>CBDC, digitálne euro a dopad na poskytovanie platobných služieb</u> Mgr. Peter Beňo	114
<u>Crowdfunding na Slovensku v roku 2024</u> doc. JUDr. Simona Heseková, PhD., Mgr. Ján Mazúr, PhD., EMPA,.....	127
<u>Digitálne euro ako digitálna mena centrálnej banky</u> JUDr. Ladislav Hrabčák, PhD., Ph. D.	140
<u>Vstup do eurozóny a zavedení digitální měny centrální banky v ČR</u> doc. JUDr. Michal Janovec, Ph.D.	153
<u>Využívanie umelej inteligencie (AI) centrálnymi bankami</u> Mgr. Ing. Maroš Katkovčín, PhD.	169

Predhovor I

Zavedenie novej meny je v každej krajine veľkou a náročnou udalosťou. Slovensko za krátky čas svojej existencie robilo túto „operáciu“ až dvakrát. Každé zavedenie novej meny malo iný charakter a inak ovplyvnilo činnosti, ktoré s tým súviseli.

Rozdelenie pôvodnej československej koruny na českú a slovenskú korunu bolo z účtovného aj legislatívneho hľadiska jednoduché, nakoľko rozdelenie prebiehalo v pomere 1:1. Zložitejšie to bolo po technickej stránke, nakoľko ku dňu vzniku slovenskej koruny neboli vytlačené ani slovenské bankovky ani slovenské mince, tak prebehla historicky málo používaná metóda kolkovania bankoviek. Ešte zložitejšie to však bolo s vybudovaním dôveryhodnej menovej politiky, nakoľko dôvera v novú menu v deň jej zavedenia nebola veľmi veľká a menová politika novej centrálnej banky – Národnej banky Slovenska sa iba formovala. No podarilo sa. Slovenská koruna a menová politika Národnej banky Slovenska sa už krátko po ich vzniku tešili veľkej dôvere. Napriek tomu prišlo krátko nato k výmene slovenskej koruny za jednotnú európsku menu euro.

Tento krok bol logický. Slovensko sa stalo v roku 2004 členom Európskej únie a pri odsúhlasení Zmluvy o pristúpení k EÚ sme zároveň schválili i to, že ak splníme podmienky, prijmemo spoločnú menu euro. Slovensko sa rozhodlo prijať euro čo najskôr po vstupe do EÚ a urobilo všetko pre to, aby naplnilo všetky kritériá – tzv. Maastrichtské kritériá – ako podmienku pre prijatie spoločnej meny. Využilo tak dobré ekonomické prostredie, ktoré podporené významnými ekonomickými reformami, umožnilo splniť všetky kritériá už štyri roky po vstupe do EÚ a o necelých 5 rokov po vstupe už na Slovensku obiehala euro. Slovensko tak mohlo využiť výhody spoločnej meny s jeho hlavnými ekonomickými partnermi a vzhľadom na vysokú otvorenosť ekonomiky Slovenska sa od tohto kroku očakávali pozitívne efekty na ekonomický rozvoj, ako aj na prílev zahraničných investícií.

Prijatie eura malo úplne iný ekonomický a legislatívny dopad. Po náročných prípravách a aj rokovaní s Európskou komisiou a Európskou centrálnou bankou prvým významným krokom, ktorý potvrdzoval náš seriózny záujem prijať spoločnú menu, bol vstup do európskeho systému výmenných kurzov – ERMII v novembri 2005. Tam sme museli preukázať schopnosť udržať kurz slovenskej koruny voči euro v rozmedzí $\pm 15\%$ po období dvoch rokov. Týmto sme preukázali kurzovú stabilitu a po splnení ďalších podmienok sme 1.1.2009 mohli slávnostne vymeniť slovenskú korunu za euro. Druhým viditeľným krokom k prijatiu eura bolo rozhodnutie o slovenskej strane euromincí. Banková rada Národnej banky Slovenska vybrala v novembri 2005 - 10 výtvarných návrhov na slovenskú stranu euromincí, o ktorých prebiehala verejná anketa. Do ankety prišlo 140 653 hlasov. Na prvom mieste sa umiestnil dvojkríž na trojvrší, na druhom Kriváň a na treťom Bratislavský hrad. Tieto 3 námety

odsúhlasila následne i Banková rada NBS a dostali sa tak na euromince. V tomto období sa už aj verejnosť začala aktívne zaujímať o prijatie eura.

Najdôležitejším míľnikom však bola „zelená“ zavedeniu eura na Slovensku a Rozhodnutie Rady EÚ z 8.7.2008 o stanovení konverzného kurzu s hodnotou 1€= 30,1260 SKK.

Technické prípravy všetkých subjektov na Slovensku trvali dlhšie obdobie, najdlhšie v bankovom sektore, kde sa dotýkal skoro všetkých aplikácií a činnosti. Banky nielenže museli byť pripravené samy na konverziu, ale vykonávali konverziu za svojich klientov a zároveň distribuovali eurobankovky a euromince všetkým klientom, teda aj obyvateľstvu. Zároveň boli aj významným komunikačným kanálom. Posledný rok pred prijatím eura, ale hlavne posledný polrok po stanovení konverzného kurzu bola zintenzívnená komunikácia voči obyvateľstvu, aby sa pripravilo na novú menu, na prepočítavanie cien a na nové bankovky a mince.

Dôvera obyvateľstva a podnikateľskej sféry v euro bola a stále je veľmi vysoká, takže sa neopakovala situácia z roku 1993 so slovenskou korunou. Podobne nebolo treba budovať ani novú menovú politiku, iba sa presunula zodpovednosť za stabilitu meny z Národnej banky Slovenska na Európsku centrálnu banku. Čo bolo však komplikovanejšie oproti zavedeniu slovenskej koruny, bol účtovný a legislatívny dopad vzhľadom na stanovený výmenný kurz, ako aj odbúranie strachu obyvateľstva z prepočítavania mien a možného dopadu na infláciu.

Ak vychádzame z obdobia, kedy vláda SR odsúhlasila Stratégiu prijatia eura - september roku 2004 a deň prijatia eura na Slovensku 1.1.2009, tak všetky činnosti od rokovania cez samotnú prípravu a reálne zavedenie novej meny trvali vyše 4 roky. Samotný vznik stratégie prijatia eura iniciovala Národná banka Slovenska a jej prípravu zastrešovala spolu s Ministerstvom financií SR.

Proces prijatia eura na Slovensku prebehol hladko, obavy z nárastu inflácie z dôvodu zavedenia eura sa nepotvrdili a dôvera Slovákov v euro je stále vysoká a drží sa stabilne na 70%. Ešte vyššiu dôveru si drží euro v podnikateľskej sfére. Všetky tieto skutočnosti iba potvrdzujú, že zavedenie eura na Slovensku bolo dobrým krokom.

Elena Kohútiková
bývalá viceguvernérka NBS

Predhovor II

Menová (hospodárska a menová) únia sa začala tvoriť ešte koncom 80. rokov 20. storočia, t.j. v čase keď platidlom na našom území bola československá koruna. Kým bolo euro ako fyzická mena zavedené (rok 2002), tak sme už v rámci vlastnej štátnosti platili takmer 10 rokov vlastnou slovenskou menou. Prípravy na zavedenie spoločnej meny trvali podstatne dlhšie ako spomínané zavedenie našej samotnej meny – slovenskej koruny v roku 1993. Slovensko sa zaviazalo prijať euro, rovnako ako aj ďalších 9 krajín, ktoré vstúpili do Európskej únie 1. mája 2004.

Po splnení nevyhnutných ekonomických kritérií bolo potrebné prijať nadväzne príslušnú legislatívu, na ktorej prípravu bolo podstatne viac času ako tomu bolo v prípade zavedenia slovenskej koruny. Legislatíva upravujúca menovú konverziu, ktorá nepochybne bola kritickým komponentom prijatia eura na Slovensku, bola navrhnutá na zabezpečenie hladkého, transparentného a právne podloženého prechodu zo slovenskej koruny na euro. Tento komplexný právny rámec riešil niekoľko kľúčových oblastí menovej transformácie. Primárnym legislatívnym aktom upravujúcim konverziu bol zákon č. 659/2007 Z. z. o zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Legislatíva predstavovala inovatívny právny prístup, ktorý vyžadoval bezprecedentnú koordináciu naprieč rôznymi orgánmi Slovenskej republiky, najviac Národnej banky Slovenska a Ministerstva financií Slovenskej republiky. Prijatie spoločnej meny oslavovalo úspech, mohlo sa stať aj vzorom a inšpiráciou pre úspešné prijatie eura v iných členských štátoch, pričom preukázalo starostlivo naplánovaný právny prechod, ktorý minimalizoval ekonomické narušenie.

Prijatím eura Slovenská republika síce stratila suverenitu v menovej oblasti (a ďalej na nej participuje v rámci eurosystému), no zaradila sa medzi krajiny eurozóny, ktoré platia spoločnou menou, čo posilňuje hospodársku súťaž, či cenovú a hospodársku stabilitu. Euro je symbolom európskej identity. V deň prijatia spoločnej meny sa spoločenský a ani právny vývoj v tejto oblasti nijako nezastavil a aj dnes čelíme viacerým výzvam, ktoré sa však zvládajú lepšie, keďže nie sme na to sami. Predkladaný zborník prác sa nevenuje stroho opisom toho, čo bolo alebo je, ale prináša aj aktuálne témy a náhľad toho, čo môžeme čakať do budúcnosti. Stručne a eufemisticky: prezentuje úspešný príbeh toho, čo bolo a je, s víziou toho, čo bude.

Editori

Úvod

V rukách držíte zborník odborných prác „15 rokov eura na Slovensku a jeho ďalšie perspektívy“, ktorý vznikol na pripomenutie si tohto míľnika. Euro bolo na Slovensku zavedené 1. januára 2009 a znamenalo pre krajinu prechod od národnej meny – slovenskej koruny – k spoločnej európskej mene. Tento krok bol výsledkom dlhodobých príprav a komplexných zmien v legislatíve, ktoré umožnili plynulý prechod na novú menu.

Prijatím novej meny, samozrejme, právny, ekonomický, či spoločenský vývoj nijako neskončil, práve naopak. Za posledných 15 rokov sa Slovensko muselo vyrovnávať s mnohými výzvami a príležitosťami, ktoré so sebou euro prinieslo. Medzi tieto výzvy patrili krízy v eurozóne, adaptácia na zmeny v európskej menovej politike, ale aj zabezpečenie stabilnej právnej a ekonomickej infraštruktúry, ktorá by podporovala konkurencieschopnosť a prosperitu krajiny. Na druhej strane, spoločná mena Slovensku poskytla prístup k výhodám, ako sú stabilnejšie podmienky na zahraničné investície, jednoduchší obchod v rámci eurozóny a zvýšená dôvera medzinárodných partnerov.

Toto obdobie bolo nielen symbolom úspešnej menovej integrácie krajiny do eurozóny, ale aj obdobím významných zmien v právnej, ekonomickej a spoločenskej sfére. Príspevky zoradené v zborníku reflektujú a analyzujú skúsenosti a vývoj, ktoré Slovensko zažilo počas uplynulých pätnástich rokov ako súčasť eurozóny. Zároveň sa snaží poskytnúť pohľad do budúcnosti, skúmať nové výzvy a príležitosti, ktoré pred nami stoja. Príspevky, ktoré sú súčasťou tohto zborníka, sú dielom odborníkov z právnej a ekonomickej sféry, ktorí sa podrobne venovali rôznym aspektom menovej politiky, právneho rámca a každodenného fungovania eura. Tieto príspevky poskytujú pohľad na pozitíva aj výzvy spojené s členstvom v eurozóne, od úprav legislatívy po implementáciu regulačných mechanizmov.

Zborník nie je len retrospektívou, ale aj platformou pre diskusiu o ďalšom smerovaní menového systému. Autori analyzujú otázky digitalizácie meny, jej možný prechod na digitálne formy a dopady nových technológií na finančný sektor. Tieto úvahy odrážajú snahu poskytnúť čitateľovi komplexný obraz o tom, ako sa menový systém môže prispôsobiť meniacim sa podmienkam a potrebám modernej spoločnosti.

Okrem odborných analýz sa zborník venuje aj praktickým otázkam a skúsenostiam z bežného života, ako je zaokrúhľovanie cien, či otázky hotovostného a bezhotovostného styku. Týmto spôsobom sa čitateľom ponúka nielen faktografické zhrnutie, ale aj širší pohľad na euro ako súčasť každodenného života. Verím, že tento zborník bude cenným zdrojom poznatkov pre právnikov, odborníkov na menovú

politiku a všetkých, ktorí sa zaujímajú o hlbšie pochopenie dopadov eura na slovenské právo a spoločnosť.

Zborník môže prispieť k prehĺbovaniu poznatkov a stimuluje ďalší výskum a odbornú diskusiu o postavení a budúcnosti eura na Slovensku. Je dôležité, aby sme pri príležitosti tohto výročia nielen zhodnotili uplynulé roky, ale aj premýšľali o tom, čo môžeme očakávať v budúcnosti. Príspevky obsiahnuté v tomto zborníku nám môžu poskytnúť inšpiráciu a odborné podnety aj pre budúce výzvy a príležitosti.

RNDr. Dušan Jurčák
člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ
úseku platobných systémov a peňažnej
hotovosti

Menové právo po zavedení meny euro v Slovenskej republike

Monetary law after the introduction of the euro in the Slovak republic

doc. JUDr. Soňa Kubincová, PhD.

**Fakulta práva Jana Jesenského Vysoká škola Danubius
Sládkovičovo**

JUDr. Tatiana Jamrichová, PhD.

Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela Banská Bystrica

Abstrakt

Dňa 1.1.2009 sa výlučným zákonným platidlom v Slovenskej republike stalo euro. Slovenské predpisy upravujúce menové právo v tomto období prešli značnými zmenami. Nielenže bol prijatý zákon č. 659/2007 Z. z. o zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ale zároveň došlo k zrušeniu množstva právnych predpisov a množstvo právnych predpisov sa novelizovalo. Menové právo tak ako bolo na Slovensku chápané do roku 2009 sa zásadne zmenilo a nadobudlo iný rozmer. V súčasnosti už možno na Slovensku hovoriť skôr o európskom menovom práve.

Kľúčové slová

Euro, menové právo, vnútroštátna úprava, európske menové právo

Abstrakt

On 1 January 2009, the euro became the exclusive legal tender in the Slovak Republic. The Slovak regulations governing monetary law have undergone significant changes in this period. Not only was Act No 659/2007 Coll. on the introduction of the euro in the Slovak Republic and on amending and supplementing certain acts adopted, but at the same time a number of legal regulations were repealed and a number of legal regulations were amended. Monetary law as it was understood in Slovakia until 2009 has fundamentally changed and acquired a different dimension. Nowadays, we can speak of European monetary law in Slovakia.

Keywords

Euro, monetary law, national regulation, European monetary law.

1. Úvod

Rok 2009 bol pre Slovenskú republiku významným najmä z dôvodu, že Slovenská republika sa stala členom eurozóny. Zákonným platidlom na Slovensku sa stala európska mena euro. Ustanovenie meny, resp. jej zmena je vždy právny akt bez ohľadu na skutočnosť, aké sú ekonomické, politické a spoločenské podmienky tej-ktorej krajiny. Zmena meny nie je možná bez zmeny právnej úpravy. Menové právo na Slovensku v dôsledku prijatia meny euro už nie je možné chápať tak ako v minulosti. Zavedenie eura na Slovensku malo vplyv aj na teoretické otázky týkajúce sa menového práva. Aj v prípade menového práva sa prejavil a prejavuje proces europeizácie práva. Právo na Slovensku je ovplyvňované právom európskej únie, pričom v oblasti menového práva už nie je možné hovoriť len o ovplyvňovaní. Základ menového práva totiž tvorí európske právo. Napriek tomu menové právo je a máme za to, že aj v budúcnosti bude súčasťou (pododvetvím, resp. podsystémom) finančného práva.

2. Historické aspekty v menovej oblasti na Slovensku

Vznik meny je prepojený s vývojom peňazí. Napriek tomu, že menu je v súčasnosti potrebné odlišovať od pojmu peniaze¹, tieto inštitúty majú veľa spoločného a chápanie jedného bez pochopenia druhého nie je možné.² Na rozdiel medzi týmito inštitútmi sa začalo poukazovať v 20. a 30. rokoch minulého storočia³ a od tejto doby možno hovoriť aj o menovom práve. Dovtedy síce rôzne „meny“ existovali, ale pojmy mena a peniaze sa prelínali. Peniaze vznikli evolučne ako prirodzený výsledok rozvoja výroby, deľby práce a výmeny tovarov, pričom predstavujú všeobecný ekvivalent, ktorý sprostredkúva výmenu všetkých ostatných statkov a služieb na trhu⁴. Naproti tomu mena sa chápala ako druh peňazí, ktorý je v danom štáte každý povinný prijať ako platidlo a ktorý je súčasne aj určitým kriteriálnym nástrojom kvantifikácie všetkých javov a procesov prebiehajúcich v národnom hospodárstve.⁵ Aj v súčasnosti sa stretávame s vymedzením meny ako štátom uznaným a upraveným druhom peňazí, ktorý plní peňažné funkcie na určitom štátnom území⁶. Zaužívané je aj vymedzenie meny ako právnej formy peňazí. Bez ohľadu na to, ako je možné pojem mena definovať, je nesporné, že peniaze môžu plniť svoje funkcie len vtedy, keď sú vyjadrené v určitej

¹ Viac KUBINCOVÁ, S., LEITNEROVÁ, L. Európske menové právo a menové právo na Slovensku. Ing. Miroslav Mračko epos. Bratislava. 2018, s. 13 a nasl.

² Pozri aj Čakoci, K., Červená, K., Peniaze v minulosti a dnes. In. eds. Heseková, S., Poništ, V.: 30 rokov Zákona o Národnej banke Slovenska, Národná banka Slovenska, Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislava, Bratislava, 2023, s. 22 a nasl.

³ GRÚŇ, L. Menové, bankové a devízové právo. Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK. Bratislava. 1996 s. 12.

⁴ K uvedenému bližšie: GONDA, V. Peniaze a monetárne teórie. IURA EDITION, spol. s r. o., Bratislava, 2000. s. 9.

⁵ GRÚŇ, L. Menové, bankové a devízové právo. Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK. Bratislava. 1996. s. 12.

⁶ KUBINCOVÁ, S., LEITNEROVÁ, L. Európske menové právo a menové právo na Slovensku. Ing. Miroslav Mračko epos. Bratislava. 2018, s. 20.

mene.⁷ V kontexte historických aspektov menového práva je potrebné poukázať nielen na vývoj peňazí, ale aj na historické súvislosti centrálnej banky. Centrálne banky konkrétnych štátov, ktoré majú menovú suverenitu, je totiž možné označiť za garantov meny.

Na území dnešnej Slovenskej republiky možno z hľadiska histórie poukázať na skutočnosť, že základom mincovníctva na Slovensku bola existencia mincového regálu. Právo raziť mince na svojom území, ktoré si panovníci na našom území prisvojili už v ranom stredoveku, bolo medzníkom a súčasne aj dôležitým predpokladom ďalšieho vývoja peňazí v strednej Európe. Rok 1553 je známy zavedením toliarovej meny, ktorú zaviedol kráľ Ferdinand I. podľa viedenských noriem. Išlo o peniaze, ktoré mali charakter mincí. Prvé papierové peniaze vydala Viedenská mestská banka už v roku 1703, pričom do konca 18. storočia boli takmer vytlačené z obehu platidiel vo forme mincí. Známe na Slovensku boli mincovňa v Kremnici a mincovňa v Bratislave. Povojnovým následkom prvej svetovej vojny bolo najmä prehlbovanie inflácie. Konštituoval sa Bankový úrad ministerstva financií, ktorý úrad mal funkcie cedulovej banky.⁸ Vznik centrálnej banky možno situovať do roku 1920, keď bola právne konštituovaná cedulová banka ako akciová spoločnosť, ktorá svoju činnosť začala uskutočňovať až v roku 1926. Rok 1939 znamenal na Slovensku vznik Slovenskej národnej banky a rok 1948 znamenal zriadenie verejného štátneho ústavu Národnej banky Československa. V roku 1950 bola zriadená Štátna banka Československá, ktorá prevzala všetky záväzky Národnej banky Československa. Štátna banka československá po viacerých právnych úpravách zotrvala až do roku 1992, kedy bola konštituovaná Štátna banka česko-slovenská. Centrálne banky Slovenskej republiky bola zriadená až zákonom č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska (ďalej len „zákon o NBS“), pričom tento zákon s určitými zmenami (v menovej oblasti možno hovoriť o zásadných zmenách) platí dodnes.⁹ Z pohľadu menových reforiem, resp. opatrení možno historicky poukázať napríklad na rok 1919 (vznik československej meny), rok 1939 (zmeny v období formovania tzv. Slovenského štátu), rok 1945 (obnova československej meny), rok 1953 (peňažná reforma s niektorými črtami menovej reformy), rok 1993 (osamostatnenie slovenskej meny od československej meny), rok 2009 (zavedenie eura ako zákonnej meny na Slovensku)¹⁰.

⁷ K uvedenému bližšie: KUBINCOVÁ, S., LEITNEROVÁ, L. Európske menové právo a menové právo na Slovensku. Ing. Miroslav Mračko epos. Bratislava. 2018. s. 17.

⁸ Zdroj najmä GRÚŇ, L. Menové, bankové a devízové právo. Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK. Bratislava. 1996. s. 22 a nasl.

⁹ Viac : KUBINCOVÁ, S. Právne postavenie centrálnej banky po roku 1918, In: Biatic : odborný bankový časopis. - Bratislava : Národná banka Slovenska. 2011. Roč. 19, č. 2 (2011). s. 13-18 resp. KUBINCOVÁ, S., LEITNEROVÁ, L. Európske menové právo a menové právo na Slovensku. Ing. Miroslav Mračko epos. Bratislava. 2018. s. 166 a nasl.

¹⁰ K uvedenému bližšie: KUBINCOVÁ, S., LEITNEROVÁ, L. Európske menové právo a menové právo na Slovensku. Ing. Miroslav Mračko epos. Bratislava. 2018. s. 181 a nasl.

Z hľadiska vývoja menového práva považujeme za potrebné podrobnejšie poukázať najmä na zmeny v právnej úprave Slovenskej republiky, t. j. na zmeny uskutočnené od 1.1.1993. Pričom za najdôležitejšie považujeme zmeny v rámci ústavného zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „Ústava SR“), zmeny v zákone o NBS a prijatie a následné zmeny zákona č. 659/2007 Z. z. o zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o zavedení meny euro v SR“).

Ústava SR v rámci vyhláseného znenia v čl. 56 ustanovovala: „Slovenská republika zriaďuje emisnú banku. Podrobnosti ustanoví zákon.“ S účinnosťou od 1.7.2001¹¹ čl. 56 Ústavy SR ustanovuje: „(1) Národná banka Slovenska je nezávislá centrálna banka Slovenskej republiky. Národná banka Slovenska môže v rámci svojej pôsobnosti vydávať všeobecne záväzné právne predpisy, ak je na to splnomocnená zákonom. (2) Najvyšším riadiacim orgánom Národnej banky Slovenska je Banková rada Národnej banky Slovenska. (3) Podrobnosti podľa odsekov 1 a 2 ustanoví zákon.“ K uvedenej zmene došlo na základe pripomienok stanoviska Kancelárie Národnej rady SR, Odbor legislatívy a aproximácie práva, pričom v zdôvodnení tejto zmeny sa uvádza: „Doterajšie stručné znenie čl. 56 Ústavy SR nevystihuje dostatočne postavenie Národnej banky Slovenska a upravuje iba zriadenie emisnej banky, čo je len jedna z funkcií centrálnej banky. Nové znenie čl. 56 zvýrazňuje nezávislosť centrálnej banky. Centrálnej banke sa umožňuje v rámci jej pôsobnosti vydávať všeobecne záväzné právne predpisy, ak je na to splnomocnená zákonom. Zhodne s doterajším zákonným stavom sa začleňuje do Ústavy SR Banková rada Národnej banky Slovenska ako najvyšší riadiaci orgán. V celku ide o ustanovenia, ktoré významove patria do ústavnej úpravy.“¹² V tejto súvislosti možno podotknúť, že samotný návrh ústavného zákona následne zverejnený v Zbierke zákonov pod č. 90/2001 Z. z. nadväzoval na Asociačnú dohodu z roku 1993, na základe ktorej prevzala Slovenská republika záväzok smerovať do Európskych spoločenstiev a Európskej únie, s čím pravdepodobne súviselo aj vynechanie označenia Národnej banky Slovenska (ďalej aj len „NBS“) emisnou bankou, a to napriek tomu, že NBS naďalej (až do 31.12.2008) mala výhradné právo vydávať bankovky a mince, ktoré boli zákonnými peniazmi a na ktorých sa uvádzala nominálna hodnota v slovenských korunách alebo v halieroch.

Vo vyhlásenom znení zákona o NBS účinného od 1.1.1993 sa v § 1 ods. 1 uvádzalo: „Zriaďuje sa Národná banka Slovenska ako emisná banka Slovenskej republiky.“. V ustanovení § 2 bolo stanovené: „Hlavnou úlohou Národnej banky Slovenska je zabezpečenie stability meny. Za tým účelom Národná banka Slovenska a) určuje menovú

¹¹ Novela uskutočnená ústavným zákonom č. 90/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov.

¹² Stanovisko Kancelária Národnej rady SR, Odbor legislatívy a aproximácie práva číslo:740/2000-Sekr. k návrhu skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie ústavného zákona, ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení ústavného zákona č. 244/1998 Z.z. a ústavného zákona č. 9/1999 Z.z. (tlač 643). Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=224> [16.8.2024]

politiku, b) vydáva bankovky a mince, c) riadi peňažný obeh, koordinuje platobný styk a zúčtovanie bánk a stará sa o ich plynulosť a hospodárnosť, d) vykonáva dozor nad vykonávaním bankových činností v rozsahu upravenom týmto zákonom a stará sa o bezpečné fungovanie a účelný rozvoj bankového systému, e) vykonáva ďalšie činnosti podľa tohto zákona.“ S účinnosťou od 8.2.1993 ustanovenia § 15 až § 17 stanovovali: „Peňažnou jednotkou v Slovenskej republike je slovenská koruna, skratka názvu je „Sk“. Slovenská koruna sa delí na sto halierov. Národná banka Slovenska má výhradné právo vydávať bankovky a mince, ako aj pamätné mince (ďalej len „bankovky a mince“), ktoré sú zákonnými peniazmi. Podrobnosti súvisiace s emisiou bankoviek a mincí ustanoví Národná banka Slovenska všeobecne záväzným právnym predpisom.“ K zmene označenia NBS z emisnej banky na nezávislú centrálnu banku Slovenskej republiky došlo rovnako ako v Ústave SR už v roku 2001¹³. S účinnosťou od 1.5.2001¹⁴ zároveň bolo zmenené ustanovenie § 2 zákona o NBS, pričom znelo nasledovne: „Hlavným cieľom Národnej banky Slovenska je udržiavanie cenovej stability. Za tým účelom Národná banka Slovenska a) určuje menovú politiku, b) vydáva bankovky a mince, ...“. Od 1.1.2008 ustanovenie § 1 ods. 1 zákona o NBS znie: „Zriaďuje sa Národná banka Slovenska ako nezávislá centrálna banka Slovenskej republiky. Národná banka Slovenska je súčasťou Európskeho systému centrálnych bánk; Národná banka Slovenska sa odo dňa zavedenia eura v Slovenskej republike (ďalej len „deň zavedenia eura“) stáva aj súčasťou Eurosystemu ako systému centrálného bankovníctva eurozóny v rámci Európskeho systému centrálnych bánk.“¹⁵ A od 1.1.2009 už v ustanovení § 2 ods. 1 písm. b) zákona o NBS v rámci úloh NBS neuvádza „vydáva bankovky a mince“, ale „vydáva eurobankovky a euromince podľa osobitných predpisov platných v eurozóne pre vydávanie eurobankoviek a euromincí“¹⁶. S účinnosťou od 1.1.2009 zároveň došlo k zmene ustanovení § 15 a nasl. zákona o NBS s tým, že ustanovenie § 15 stanovuje: „(1) Národná banka Slovenska má v súlade s osobitnými predpismi právo vydávať eurobankovky a euromince vrátane pamätných euromincí, ktoré sú zákonným platidlom v eurozóne a v zúčastnených tretích štátoch, ktoré sú určené na peňažný obeh a ktoré vo svojej nominálnej hodnote slúžia na uhrádzanie peňažných záväzkov. ... (2) Národná banka Slovenska pri vydávaní eurobankoviek a euromincí postupuje podľa osobitných predpisov a rozhodnutí platných pre eurobankovky a euromince.“ Uvedené novely, ktoré nadobudli účinnosť 1.1.2008 a 1.1.2009 boli uskutočnené zákonom č. 659/2007 Z. z.

¹³ Na základe novely realizovanej zákonom č. 149/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 21/1992 Zb. o bankách v znení neskorších predpisov.

¹⁴ Išlo o novelu realizovanú zákonom č. 149/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 21/1992 Zb. o bankách v znení neskorších predpisov.

¹⁵ Išlo o novelu realizovanú zákonom č. 659/2007 Z. z. o zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

¹⁶ Pričom zákon o NBS ohľadom tohto ustanovenia odkazoval napríklad na čl. 106 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva v platnom znení (Ú. v. EÚ C 321E, 29. 12. 2006), čl. 16 a 44 Protokolu o Štatúte Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky (Ú. v. EÚ C 321E, 29. 12. 2006). V súčasnosti odkazuje napríklad na čl. 128 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (Ú. v. EÚ C 326, 26. 10. 2012), čl. 16 Protokolu o Štatúte Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky (Ú. v. EÚ C 326, 26. 10. 2012)

o zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o zavedení meny euro“), ktorým bolo zmenených celkovo 28 zákonov.

Podstatou zákona o zavedení meny euro, inak nazývaného aj Generálny zákon, však nebola len novelizácia právnych predpisov, ale najmä úprava niektorých opatrení a postupov súvisiacich s prípravou na zavedenie a so zavedením meny euro v Slovenskej republike ako výlučného zákonného platidla, jednotnej meny a menovej jednotky podľa právne záväzných aktov Európskych spoločenstiev. Cieľom tohto zákona bolo zabezpečiť organizovaný a plynulý postup pri zmene zákonných peňazí a menovej jednotky v Slovenskej republike v dôsledku prechodu zo slovenskej meny na euro, zamedziť nárastu inflácie v dôsledku prechodu na euro, zabezpečiť pri prechode na euro ochranu ekonomických záujmov občanov a spotrebiteľov, zachovať kontinuitu existujúcich právnych vzťahov a dosiahnuť neutralitu pri premene a prepočtoch peňazí, cien, platieb a iných finančných a majetkových hodnôt zo slovenskej meny na eurá, ako aj umožniť fyzickým osobám a právnickým osobám postupne sa pripraviť a adaptovať na posudzovanie reálnej hodnoty príjmov, výdavkov, cien, platieb a životných nákladov v eurách na základe duálneho zobrazovania cien, platieb a iných hodnôt. Aj z uvedeného vyplýva, že význam tohto zákona spočíval v príprave na zavedenie meny euro a jej zavedení. A napriek tomu, že aj v súčasnosti môže dochádzať k aplikácii niektorých ustanovení tohto zákona (napr. § 3 ods. 8 písm. a) bod 2.2. a písm. b) bod 2., ktoré stanovujú ktoré subjekty uskutočňujú výmenu slovenských mincí a bankoviek bez časového obmedzenia), väčšina ustanovení zákona o zavedení meny euro mala len časovo obmedzenú pôsobnosť.

Aj na základe uvedeného možno konštatovať, že súčasná slovenská zákonná právna úprava v oblasti menového práva je veľmi stručná a vo veľkej miere odkazuje na európsku právnu úpravu.

3. Europeizácia slovenského (menového) práva

Právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky. Povinnosť zaviesť menu euro členským štátom EÚ vyplýva z primárneho práva EÚ, ktoré jednoznačne deklaruje, že menou únie je euro a že všetky členské štáty EÚ majú povinnosť zaviesť euro a odovzdať svoju menovú suverenitu, ktorá zahŕňa aj autonómnu menovú politiku v prospech Únie a to po splnení konvergenčných kritérií. Výnimkou bola Veľká Británia (ktorá už nie je členským štátom EÚ) a Dánsko.¹⁷ Napriek uvedenému záväzku nie všetky členské štáty prijali menu euro, pričom sa uvádza, že buď nespĺnili konvergenčné kritériá, resp. vedome ich neplnia¹⁸. Slovenská republika ako členský štát euro prijala, čím sa

¹⁷ Viac SIDAK, M., DURAČINSKÁ, M. a kol. Finančné právo. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2012, s. 382.

¹⁸ Pozri napr. Viac KUBINCOVÁ, S., LEITNEROVÁ, L. Európske menové právo a menové právo na Slovensku. Ing. Miroslav Mračko epos. Bratislava. 2018s. 72.

zaviazala plniť pravidlá platné pre eurozónu a europeizácia práva v menovej oblasti nadobudla iný väčší rozmer. V českej odbornej spisbe sa uvádza, že proces europeizácie práva sa prejavuje nielen v implementácii európskeho práva, ale aj v europeizácii prameňov práva, koncepte ľudských práv a právneho štátu, právnej činnosti, interpretácii práva, právnych postupov a metód a v konečnej inštancii aj v europeizácii spôsobov právneho myslenia. Europeizácia práva sa tak premieta do celej právnej oblasti, do celého života a modifikuje tak národné právne prostredie.¹⁹ Europeizácia sa výrazne prejavuje aj na Slovensku, nakoľko Slovenská republika ako členský štát Európskej únie a ako člen eurozóny sa zaviazala európske pravidlá rešpektovať. Z Ústavy SR vyplýva, že Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky (čl. 1 ods. 2) a skutočnosť, že Slovenská republika môže na základe slobodného rozhodnutia vstúpiť do štátneho zväzku s inými štátmi. O vstupe do štátneho zväzku s inými štátmi alebo o vystúpení z tohto zväzku sa rozhodne ústavným zákonom, ktorý sa potvrdí referendum. Slovenská republika môže medzinárodnou zmluvou, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo na základe takej zmluvy preniesť výkon časti svojich práv na Európske spoločenstvá a Európsku úniu (čl. 7 ods. 1 a 2). Vstupom do Európskej únie sa Slovenská republika zaviazala prijať menu euro, čo zároveň znamenalo, že Slovenská republika sa vzdá čiastočne, resp. v celosti menovej suverenity v prospech Európskej únie. Už po vstupe do Európskej únie na území Slovenska začalo platiť európske menové právo. V plnom rozsahu sa však europeizácia menovaného práva na Slovensku prejavila až momentom prijatia eura.

4. Teoretické otázky menového práva v kontexte prijatia eura

V slovenskej a českej odbornej literatúre je menové právo vymedzené a charakterizované rôzne. V publikácii z roku 1994 autorka charakterizuje menové právo ako súhrn špecifických finančno-právnych noriem (menovo-právnych noriem) upravujúcich a regulujúcich menovú jednotku a jej vzťahy k menovým jednotkám iných štátov, emisiu platidiel, ich sústavu, obeh a riadenie, ako aj menové procesy²⁰. V publikácii z roku 2013 autori charakterizujú menové právo ako pododvetvie finančného práva a ako súhrn hmotnoprávnych a procesnoprávnych noriem upravujúcich spoločensko-ekonomické vzťahy, ktoré vznikajú v oblasti emisií a obehu menovej jednotky, uskutočňovaní menovej politiky štátu a zabezpečovaní platobného styku²¹. Podľa publikácie z roku 2015 menové právo možno definovať ako súhrn právnych noriem, ktoré upravujú konkrétne spoločensko-ekonomické vzťahy –

¹⁹ VEČEŘA, M., GERLOCH, A., SCHLOSSER, H., BERAN, K., RUDENKO, S. Teória práva. 5. rozšírené a doplnené vydanie, Bratislava : Eurokódex, 2013, s. 23.

²⁰ BUJŇÁKOVÁ,, M. Slovenské finančné právo II. diel. Vysokoškolské učebné texty Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach. Právnická fakulta. Košice. 1994. s. 29.

²¹SIDAK, M., DURAČINSKÁ, M. a kol. Finančné právo. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2012., s. 10.

menové vzťahy vznikajúce v oblasti menovej politiky a v súvislosti s menovou jednotkou²². Podľa publikácie z roku 2017 menové právo možno vymedziť ako subsystém osobitnej časti finančného práva upravujúcej tie právne vzťahy, ktoré súvisia s ustanovením a určením náležitosti sústavy peňazí (peňažných prostriedkov), ktoré obiehajú v určitom štáte (alebo na území viacerých štátov) a používajú sa ako zákonom stanovené platidlo pri plnení záväzkov z právnych vzťahov²³. V literatúre z roku 2022 sa uvádza: „menové právo je jedným z pododvetví finančného práva, je tradičnou integrálnou obsahovou zložkou osobitnej časti finančného práva a úzko súvisí s právnou úpravou centrálného bankovníctva. Menové právo upravuje spoločensko-ekonomické vzťahy, ktoré vznikajú v oblasti menovej politiky štátu a menovej jednotky. Právny režim bezhotovostného platobného styku je tiež možné zaradiť do predmetu úpravy menového práva, ak predmet úpravy chápeme v širšom zmysle slova. Menové právo nie je v podmienkach SR kodifikované“.²⁴ Aj v kontexte uvedeného možno konštatovať, že menové právo je súbor právnych noriem upravujúcich tie spoločenské vzťahy (menovo-právne vzťahy), ktoré vznikajú pri zavedení, používaní, regulácii a ochrane meny. Menové právo na Slovensku nebolo a ani ho nemožno považovať za samostatné právne odvetvie, nebolo a ani nie je kodifikované. Menové právo bolo a je súčasťou finančného práva, ktoré patrí medzi odvetvia verejného práva.²⁵

V minulosti sa za právo považovalo niečo iné ako dnes. Z histórie je známy výrok rímskeho právnika Celsusa : „*Ius est ars boni et aequi*“, ktorý v preklade znamená, že právo je umenie dobrého a spravodlivého. V období života Celsusa si vymedzenie menového práva vieme len ťažko predstaviť. V súčasnosti v rámci kontinentálneho právneho systému, a teda aj Slovenskej republiky, by bolo možné právo charakterizovať ako systém všeobecne záväzných právnych noriem, ktoré štát prostredníctvom subjektov tvorby práva vytvára a vydáva vo vopred určenej forme.²⁶ Pri vymedzení menového práva v súčasnosti však možno len ťažko tvrdiť, že ide o systém všeobecne záväzných právnych noriem, ktoré štát prostredníctvom subjektov tvorby práva vytvára a vydáva vo vopred určenej forme, nakoľko ako je už vyššie uvedené, základom menového práva je právo európskej únie, t. j. nevytvára ho len štát, ale najmä Európska únia prostredníctvom jej orgánov.

Právo sa aj v súčasnosti člení na verejné právo a súkromné právo²⁷. V tomto členení, ktoré má pôvod v rímskom práve, rozlišujúcom „*ius publicum*“ a „*ius privatum*“, verejné

²² KUBINCOVÁ, S., LEITNEROVÁ, L. Finančné právo I. časť. Právna úprava rozpočtov, meny, devízového práva a práva finančného trhu. Belianum. Vydavateľstvo UMB. Banská Bystrica. 2015. s. 208.

²³ BABČÁK, V. a kolektív Finančné právo na Slovensku. Bratislava : Ing. Miroslav Mračko, EPOS, 2017. s. 457.

²⁴ DAUDRIKH, Y., SZAKÁCS, A. Colné a menové právo. Bratislava : Wolters Kluwer s. r. o., 2022. s. 87

²⁵ Pozri viac : KUBINCOVÁ, S., LEITNEROVÁ, L. Európske menové právo a menové právo na Slovensku. Ing. Miroslav Mračko epos. Bratislava. 2018. s. 223 a nasl.

²⁶ KUBINCOVÁ, T. Vplyv ekvitélného práva na procesnú činnosť súdov v Slovenskej republike. In. Acta Iuridica Sladkovienciensia. V., Právnické štúdie. Sládkovičovo. Fakulta práva Janka Jesenského, 2013. s. 91.

²⁷ Aj keď sa objavili úvahy o tom, že rozlíšenie práva na verejné a súkromné je otázkou minulých období, nemožno s týmito názormi súhlasiť a to aj vzhľadom na ústavnú premisu (čl. 2 ods. 2 a 3 Ústavy SR), podľa ktorej štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví

právo sa vyznačuje dominantným postavením štátu. Preto sú vzájomné vzťahy medzi subjektami v odvetviach verejného práva vzťahmi nadriadenosti a podriadenosti (subordinačné vzťahy). V odvetviach súkromného práva majú subjekty práva rovnocenné postavenie (koordinačné vzťahy).²⁸ Možno konštatovať, že menové právo je nesporne verejné právo. Predmetom jeho úpravy je totiž mena, ktorá sa nielen týka každého z nás, ale pri ktorej má jednoznačne dominantné postavenie štát (prípadne od vstupu do eurozóny Európska únia), ktorý ju striktne prostredníctvom svojich orgánov ustanovuje. Vzťahy nadriadenosti a podriadenosti subjektov síce v menovom práve na prvý pohľad nie sú také výrazné (resp. sa ťažšie predstavujú) ako v rámci iných odvetví, prípadne pododvetví verejného práva, no napriek tomu v menovom práve existujú. V rámci menovo-právneho vzťahu možno hovoriť najmä o nadradenosti menovej autority. Túto nadradenosť však nemožno chápať doslovne. Aj menová autorita musí konať v súlade s právnou úpravou, čím je druhá strana menovo-právneho vzťahu chránená. Na zaradení menového práva do verejného práva nič nemení ani skutočnosť, že aj v súkromnoprávných predpisoch sa úprava týkajúca meny spomína²⁹. V odbornej literatúre sa uvádza, že rozdiel medzi verejným a súkromným právom sa rozlišuje mierou ingerencie štátu do občianskej spoločnosti, že vzťahom subjektov práva, pre verejnoprávnu úpravu sú charakteristické kategorické (kogentné) právne normy, naproti tomu pre súkromnoprávnu úpravu sú charakteristické právne normy dispozitívne, že právne vzťahy vo verejnom práve sú konštruované právnymi aktmi s prezumpciou ich správnosti, pre odvetvia súkromného práva sú typické právne úkony a že je daný rozdielny obsah zodpovednosti vo verejnom a súkromnom práve³⁰. Aj z uvedeného je zrejmé, že menové právo, ktoré nesporne tvoria kogentné právne normy, je verejným právom.

Menové právo nie je a nikdy nebolo kodifikované, pričom máme za to, že vzhľadom na postúpenie menovej suverenity na európsku autoritu v súčasnosti jeho kodifikácia ani neprichádza do úvahy.

Skutočnosť, že menové právo je súčasťou finančného práva na Slovensku vyplýva z historických a teoretických súvislostí. Máme za to, že menové právo bolo, je a bude podsystémom (pododvetvím) finančného práva aj napriek tomu, že z pohľadu prameňov, ktoré ho upravujú, už možno hovoriť skôr o európskom menovom práve.

zákon a naopak každý (t. j. subjekt práva, ak nekoná ako štátny orgán) môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá. Podľa Drgonca (DRGONEC, J. Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Heuréka. Šamorín. 2004. s. 61) táto viazanosť konať len v medziach legislatívy sa vzťahuje aj na samosprávu. Domnievame sa, že povinnosť konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon sa vzťahuje na všetky orgány verejnej moci, teda aj na Národnú banku Slovenska, ktorá je v súčasnosti styčným subjektom Európskej centrálnej banky v záležitostiach týkajúcich sa menovej oblasti. Bolo by nespravodlivé, aby akýkoľvek orgán verejnej moci mohol svojvoľne konať v právnych vzťahoch, čím by bola nesporne ohrozená právna istota účastníkov konkrétneho právneho vzťahu.

²⁸ JÚDA, V. In. SLAŠŤAN, M., JÚDA, V. : Teória štátu a práva. Vybrané problémy v kontexte európskej integrácie. Nitra : Katedra politológie a európskych štúdií, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. 2008 s. 223.

²⁹ Napríklad v § 732 a § 733 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.

³⁰ Pozri JÚDA, V. : Teória práva. Univerzita Mateja Bela Právnická fakulta. Banská Bystrica. 2011. s.42 a nasl.

Z hľadiska teoretických súvislostí možno poukázať najmä skutočnosť, že právne odvetvie tvorí relatívne rozsiahla množina právnych noriem, ktoré upravujú určitý druh spoločenských vzťahov, či určitú oblasť života spoločnosti³¹. Majú teda spoločný predmet právnej regulácie, pričom v rámci finančného práva sú to finančné vzťahy, resp. vzťahy súvisiace s financiami a peniazmi. A nakoľko mena je právnou formou peňazí, jej právna úprava spadá do finančného práva. V tejto súvislosti možno poukázať aj na názor vyjadrený v odbornej spisbe, kde sa uvádza, že odvetvia práva majú dva aspekty : logický a historický. Z logicko-systematického hľadiska rozdelenie závisí od toho, aké kritérium sa použije ako *principum divisionis*. Prakticky pri žiadnom triedení sa systém práva nekryje s komplexom prameňov práva, nakoľko počas legislatívneho procesu nezriedka dochádza ku kombinácii rôznych noriem v jednom a tom-istom predpise. Klasifikácia práva teda slúži vlastne k triedeniu právnej vedy, je vodičkom vytvorenia systematiky, prostredníctvom ktorej právna veda spoznáva a spracováva právo. Z historického a sociologického hľadiska vytváranie právnych odvetví je závislé na spoločenských podmienkach, potrebách a záujmoch v rámci vývojovej etapy konkrétneho štátu, na vedeckých tradíciách, na stabilizácii jednotlivých disciplín na právnických fakultách.³² Aj v kontexte uvedeného máme za to, že menové právo aj po vstupe Slovenskej republiky do eurozóny je (a aj naďalej bude) súčasťou finančného práva.

5. Záver

Menové právo, tak ako každé právne odvetvie, resp. pododvetvie, sa neustále mení a vyvíja. Nedochádza však len k zmenám právnej úpravy, ale aj zmenám v oblasti teoretických otázok týkajúcich sa menového práva. Menové právo totiž nemožno skúmať len ako „holú“ právnú úpravu, ale je potrebné ho skúmať aj v kontexte právnej vedy. Slovinský a Girášek uvádzali, že veda o finančnom práve, ktorého súčasťou je aj menové právo, vznikala a rozvíjala sa postupne v úzkej spojitosti s celkovým rozvojom vedeckých poznatkov o štáte a práve³³. Teoretické poznatky, najmä získané a publikované právnickou vedeckou a pedagogickou obcou, sú taktiež prínosom k skúmaniu právnej úpravy otázok spojených s menou, jej reguláciou, a pod. Súčasnú menové právo nie je možné pochopiť bez historických súvislostí, ktoré mali dopad nielen na spôsob určenia emitenta meny, stanovenia rozsahu jeho nezávislosti od štátnych orgánov, resp. iných orgánov verejnej správy, ale aj na otázky riadenia menovej politiky v štáte. V rámci historického vývoja Slovenskej republiky možno poukázať najmä na tieto tri ekonomické, politické a spoločenské udalosti, ktoré mali dopad na menové právo, a to: 1. vznik Slovenskej republiky (rok 1993) a ustanovenie Národnej banky Slovenska ako rozhodujúcej inštitúcie pre určovanie menovej politiky štátu; 2. vstup Slovenskej republiky do Európskej únie (rok 2004) a rešpektovanie

³¹ OTTOVÁ, E. Teória práva, 3. vydanie, Heuréka, Šamorín, 2010. s. 237.

³² Pozri napr. BOGUSZAK, J., ČAPEK, J., GERLOCH, A. Teorie práva. Praha : ASPI Publishing, 2004. s.95 a nasl.

³³ SLOVINSKÝ, A., GIRÁŠEK, J., Československé finančné právo. Druhé prepracované a doplnené vydanie. OBZOR Bratislava. 1979. s.10.

európskych pravidiel, k čomu sa Slovenská republika zaviazala podpísaním prístupových zmlúv; 3. zavedenie eura ako zákonnej meny na Slovensku (rok 2009) a s tým súvisiaci vstup Slovenskej republiky do eurozóny. Práve posledná udalosť vniesla do chápania menového práva na Slovensku najväčšie zmeny. Národná banka Slovenska ako centrálna banka sa v rámci menovej oblasti stala „závislou“ od pravidiel uvedených v európskych právnych predpisoch, ako aj pravidiel stanovených Európskou centrálnou bankou. Národná banka Slovenska už nie je emisnou bankou, a máme za to, že už ju nemožno označovať ani za tzv. garanta meny (tým sa de facto stala Európska centrálna banka). Máme však za to, že jej možno dať prívlastok „spolugarant meny“, a to z dôvodu, že stále (ako aj iné centrálné banky eurosystému) plní množstvo úloh v menovej oblasti. Základ menového práva už netvorí slovenská právna úprava, ale európska úprava. Slovenská právna úprava je značne oklieštená, pričom väčšinou odkazuje na európsku právnu úpravu. Chápanie menového práva tak ako bolo chápané v minulosti, ako vnútroštátne právo, už teda nie je možné, pričom možno skôr hovoriť o európskom menovom práve, ktoré je však aj naďalej podsystemom, resp. pododvetvím finančného práva.

Zoznam použitej literatúry

Knihy:

- BABČÁK, V. a kolektív Finančné právo na Slovensku. Bratislava : Ing. Miroslav Mračko, EPOS, 2017. 504 s. ISBN 978-80-562-0191-6.
- BOGUSZAK, J., ČAPEK, J., GERLOCH, A. Teorie práva. Praha : ASPI Publishing, 2004, 348 s. ISBN80-7357-030-0.
- BUJŇÁKOVÁ,, M. Slovenské finančné právo II. diel. Vysokoškolské učebné texty Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach. Právnická fakulta. Košice. 1994. ISBN 80-7079-299-8.
- DAUDRIKH, Y., SZAKÁCS, A. Colné a menové právo. 1. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer s. r. ., 2022. 148 s. ISBN978-80-571-0456-8.
- DRGONEC, J. Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Heuréka. Šamorín. 2004, 811 s. ISBN 80-89122-05-1.
- GONDA, V. Peniaze a monetárne teórie. IURA EDITION, spol. s r. o., Bratislava, 2000, 147 s. ISBN80-88715-63-6.
- GRÚŇ, Ľ. Menové, bankové a devízové právo. Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK. Bratislava. 1996. 299 s. ISBN 80-7160-083-0.
- JÚDA, V. : Teória práva. Univerzita Mateja Bela Právnická fakulta. Banská Bystrica. 2011. 160 s. ISBN 978-80-557-0158-5.
- KUBINCOVÁ, S., LEITNEROVÁ, L. Finančné právo I. časť. Právna úprava rozpočtov, meny, devízového práva a práva finančného trhu. Belianum. Vydavateľstvo UMB, Banská Bystrica. 2015. 402 s. ISBN 978-80-557-0877-5.
- KUBINCOVÁ, S., LEITNEROVÁ, L. Európske menové právo a menové právo na Slovensku. Ing. Miroslav Mračko epos. Bratislava. 2018. 254 s. ISBN 978-80-562-0233-3.

OTTOVÁ, E. Teória práva, 3. vydanie, Heuréka, Šamorín, 2010. s. 226. ISBN 80-7160-200-0.

SIDAK, M., DURAČINSKÁ, M. a kol. Finančné právo. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2012. 480 s. ISBN 978-80-89603-04-6.

SLAŠŤAN, M., JÚDA, V. : Teória štátu a práva. Vybrané problémy v kontexte európskej integrácie. Nitra : Katedra politológie a európskych štúdií, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. 2008. 323 s. ISBN 978-80-969554-8-0.

SLOVINSKÝ, A., GIRÁŠEK, J., Československé finančné právo. Druhé prepracované a doplnené vydanie. OBZOR Bratislava. 1979. 400 s. 65-021-79.

VEČEŘA, M., GERLOCH, A., SCHLOSSER, H., BERAN, K., RUDENKO, S. Teória práva, 5. rozšírené a doplnené vydanie, Bratislava : Eurokódex, 2013. 351 s. ISBN 978-80-8155-001-0.

Zborníky a časopisy:

CAKOCI, K., ČERVENÁ, K., Peniaze v minulosti a dnes. In. eds. HESEKOVÁ, S., PONIŠT, V. 30 rokov Zákona o Národnej banke Slovenska. Národná banka Slovenska, Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislava, Bratislava, 2023. s. 22-30 ISBN 978-80-8043-258-4.

KUBINCOVÁ, S. Právne postavenie centrálnej banky po roku 1918, In: Biatec : odborný bankový časopis. - Bratislava : Národná banka Slovenska. 2011. Roč. 19, č. 2 (2011), ISSN 1335-0900. s. 13-18.

KUBINCOVÁ, T. Vplyv ekvitélného práva na procesnú činnosť súdov v Slovenskej republike. In. Acta Iuridica Sladkoviciensia. V., Právnické štúdie. Sládkovičovo. Fakulta práva Janka Jesenského, 2013. s. 91-105, ISBN 978-80-89267-96-5.

Internetové zdroje:

Stanovisko Kancelária Národnej rady SR, Odbor legislatívy a aproximácie práva číslo:740/2000-Sekr. k návrhu skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie ústavného zákona, ktorým sa mení a dopĺňa Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. v znení ústavného zákona č. 244/1998 Z.z. a ústavného zákona č. 9/1999 Z.z. (tlač 643).

15 rokov eura na Slovensku a jeho ďalšie perspektívy

Ľubomír Čunderlík, Viliam Poništ (eds.)

Národná banka Slovenska a Právnická fakulta Univerzity Komenského
v Bratislave 2024.

Prvé vydanie.

ISBN (tlačená verzia) 978-80-8043-262-1

ISBN (e-verzia) 978-80-8043-263-8